

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Obdo/21/2024
Identifikačné číslo spisu:	7716202212
Dátum vydania rozhodnutia:	29.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivana Nemčeková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7716202212.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Ivany Nemčkovej, členiek senátu JUDr. Andrey Moravčíkovej, PhD. a JUDr. Lenky Praženkovej, v spore žalobcu DISSTON, s. r. o., so sídlom Hurbanova 1582/20, Trenčín, IČO: 36 814 661 (vymazaný z obchodného registra ex offio dňom 17.12.2021), proti žalovanému obec Drahňov, so sídlom Drahňov 154, IČO: 00 331 503, zastúpenému JUDr. Ivetou Rajtárovou, advokátkou, Štúrova 20, Košice, IČO: 355 14 892 o určenie času plnenia, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 22Cb/17/2016, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 31. júla 2020, č. k. 2Cob/126/2019-405, o návrhu žalovaného zo dňa 10. septembra 2024 na zmenu strany sporu a na odklad právoplatnosti napadnutého rozsudku, takto

rozhodol:

- I. Návrh žalovaného na zmenu strany sporu na strane žalobcu z a m i e t a .
- II. Dovolacie konanie z a s t a v u j e .
- III. Žalobcovi n á h r a d u trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. júna 2019 č. k. 22Cb/17/2016-289 vyhovel žalobe o určenie času plnenia tak, že určil splatnosť vo výrokoch I, II a III konkretizovaných pohľadávok žalobcu voči žalovanému a vo výroku IV priznal žalobcovi nárok voči žalovanému na náhradu trov konania v rozsahu 33,33 %.

2. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež „odvolací súd“) rozsudkom z 31. júla 2020 výrokom I zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v prvom výroku, výrokom II potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v druhom a treťom výroku.

Výrokom III zmenil rozhodnutie o náhrade trov konania tak, že žalobca má nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v plnom rozsahu. Výrokom IV odvolací súd priznal žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaný (ďalej tiež „dovolateľ“) dňa 18. novembra 2020 podal dovolanie v elektronickej podobe. Spis s dovolaním bol predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) na rozhodnutie dňa 23. septembra 2024.

4. Dovolací súd zistil, že v priebehu dovolacieho konania dovolateľ v podaní doručenom súdu prvej inštancie dňa 11. septembra 2024 oznámil, že žalobca bol dňa 17. decembra 2021 ex offio vymazaný z obchodného registra (§ 61n Exekučného poriadku). Dovolateľ ďalej navrhol, aby najvyšší súd pripustil zmenu na strane žalobcu tak, aby na miesto doterajšieho žalobcu do konania vstúpila spoločnosť MK factoring, s.r.o., Visolaje 148, IČO: 36 349 267. Dôvodom navrhovanej zmeny mala byť právna skutočnosť postúpenia pohľadávok žalobcu, tvoriacich predmet sporu a rozhodnutí súdov nižších inštancií, zmluvou o postúpení pohľadávok zo dňa 21. januára 2021 uzavretou medzi doterajším žalobcom ako postupcom a navrhovaným novým žalobcom ako postupníkom.

5. Dovolateľ súčasne navrhol, aby dovolací súd rozhodol o odklade právoplatnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. V tejto súvislosti s odkazom na § 444 ods. 1 a 2 CSP poukázal na nevykonalnosť svojej pohľadávky v prípade úspechu v konaní, vzhľadom na „špekulatívnosť postúpenia pohľadávok z pôvodného, už zaniknutého žalobcu, na spoločnosť MK factoring, s.r.o., ktorá nevykonáva žiadnu podnikateľskú činnosť...“.

6. Podľa § 438 ods. 1 a 2 CSP, na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. (2) Na dovolacie konanie sa nepoužijú ustanovenia o pristúpení subjektov, o zmene a späťvzatí žaloby a o vzájomnej žalobe.

7. Podľa § 60 CSP, stranami sú žalobca a žalovaný.

8. Podľa § 64 CSP, ak strana zanikne počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd rozhodne, že v konaní pokračuje s jej právnym nástupcom. Ak právneho nástupcu niet, súd konanie zastaví.

9. Podľa § 80 ods. 1, 2 a 3 CSP, ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli. (2) Súd vyhovie návrhu podľa odseku 1, ak sa preukáže, že po začatí konania došlo k prevodu alebo prechodu práva alebo povinnosti, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto žalobcu. Právne účinky spojené s podaním žaloby zostávajú zachované. (3) Ten, kto vstupuje do konania, prijíma stav konania ku dňu jeho vstupu.

K návrhu na zmenu strany v dovolacom konaní

10. Dovolací súd sa najskôr zaoberal osobitným podaním dovolateľa z 10. septembra 2024, v ktorom bol obsiahnutý jeho procesný návrh na zmenu žalujúcej strany. Z § 438 ods. 1 a 2 CSP vyplýva, že na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Na dovolacie konanie sa nepoužijú ustanovenia o pristúpení subjektov, o zmene a späťvzatí žaloby a o vzájomnej žalobe. Ustanovenia § 79 a § 80 CSP sú spoločne označené ako „Pristúpenie a zmena subjektov“; § 79 CSP je označený ako „Pristúpenie“, § 80 CSP je označený ako „Zmena“. Ustanovenie § 80 CSP, ktoré sa týka zmeny subjektov, nie je v § 438 ods. 2 CSP uvedené medzi ustanoveniami, ktoré v dovolacom konaní nemožno

„primerane“ použiť (uznesenie najvyššieho súdu z 11. októbra 2017, sp. zn. 3Cdo/90/2017).

11. Konanie o zmene sporovej strany je charakteristické dispozičným princípom, t. j. bez návrhu žalobcu nie je možné o zmene sporovej strany rozhodovať (uznesenie najvyššieho súdu z 23. augusta 2018, sp. zn. 8 Cdo 28/2017).

12. Z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež „ústavný súd“) z 23. mája 2018, sp. zn. II. ÚS 263/2018 vyplýva, že z § 80 ods. 1 a 2 CSP je jednoznačne zrejmé, že navrhnúť súdu, aby do konania na miesto žalobcu vstúpil ten, na koho boli práva prevedené alebo na koho prešli, je oprávnený iba žalobca. Bez takéhoto návrhu žalobcu pripustiť zmenu v osobe žalobcu nemožno, a to ani v prípade, ak sa iná osoba stala hmotnoprávnym veriteľom žalovaného. Taktiež najvyšší súd v rozhodnutí

z 10. decembra 2020, sp. zn. 5Obdo/89/2020 v tam riešenom prípade vyslovil, a to s poukazom na kogentnú právnu úpravu § 80 ods. 1 CSP, že po začatí konania môže navrhnovať zmenu strán sporu žalobca (či už na strane žalobcu alebo aj žalovaného), keďže je to žalobca, kto je pánom sporu (dominus litis). Keďže v uvedenom prípade (v dovolacom konaní vyvolanom dovolaním žalobcu), bol takýto návrh podaný žalovaným, t. j. subjektom, ktorý navrhnovať takúto zmenu oprávnený nie je, najvyšší súd návrh žalovaného zamietol.

13. Najvyšší súd ďalej v rozhodnutí z 29. decembra 2019, sp. zn. 8Cdo/152/2018 (ods. 15 odôvodnenia) pripustil taký výklad § 80 ods. 1 a 2 CSP vo väzbe na § 438 ods. 1 a 2 CSP, podľa ktorého je v dovolacom konaní možné za žalobcu, teda za subjekt jedine oprávnený na podanie návrhu na zmenu sporovej strany, považovať aj dovolateľa bez ohľadu na to, na ktorej sporovej strane v základnom konaní stojí. Podľa tohto názoru najvyššieho súdu „strana sporu, na základe procesného úkonu ktorej sa začína osobitné konanie o dovolaní, je v dovolacom konaní v procesnej pozícii obdobnej pozícii žalobcu v základnom, sporovom konaní.“

14. Dovolací súd v nadväznosti na vyššie uvedené, v tu posudzovanej veci uvádza, že aby bolo možné zmeniť sporovú stranu v dovolacom konaní (t. j. zmenu strany rozhodnutím súdu pripustiť), musia byť splnené viaceré kumulatívne podmienky, ktorými sú: (a) návrh na zmenu strany, (b) ktorá (doterajšia i vstupujúca) má procesnú subjektivitu, (c) podaný v dovolacom konaní, (d) žalobcom resp. dovolateľom, (e) v súvislosti s doloženou právnou skutočnosťou stanovenou v § 80 ods. 1 CSP, (f) ktorá nastala po začatí dovolacieho konania a (g) so súhlasom toho, kto má vstúpiť na miesto žalobcu. Pri nesplnení ktorejkoľvek uvedenej podmienky nie je možné návrhu na zmenu strany v dovolacom konaní vyhovieť. To sa týka aj danej veci, keďže nebola splnená kumulatívna podmienka uvedená pod písm. b).

15. V danom prípade bolo rozhodujúce, že návrh na zmenu žalujúcej (proti)strany bol podaný dovolateľom až po tom, ako bol žalobca vymazaný z obchodného registra, a teda ako obchodná spoločnosť - právnická osoba zanikol, čím stratil ako právnu subjektivitu (§ 20a ods. 2 Občianskeho zákonníka) tak aj procesnú subjektivitu (§ 61 CSP). Pripustiť zmenu sporovej strany je možné len v prípade, ak oba dotknuté subjekty, t.j. ten kto doteraz vystupuje na strane sporu a ten, kto má vstúpiť na jeho miesto, spĺňajú podmienku procesnej subjektivity (právne existujú). Strata procesnej subjektivity ako aj právnej subjektivity dotknutej strany (tu žalobcu) predstavuje v danom prípade neodstrániteľnú podmienku dovolacieho konania, na ktorú a priori musí dovolací súd prihliadnuť, a to kedykoľvek (§ 161 ods. 1 CSP vo väzbe na § 438 ods. 1 CSP).

Keďže v danom prípade ten subjekt, ktorý vystupoval na strane žalobcu, zanikol, nemôže dôjsť k zmene vstúpením iného subjektu na miesto žalobcu, ktoré s jeho zánikom rovnako zaniklo. Slovné spojenie „na jeho (rozumej žalobcovo) miesto“ alebo „na miesto žalovaného“ uvedené v § 80 ods. 1 CSP je potrebné interpretovať tak, že ide o procesnú pozíciu strany v konaní viazanú výhradne na konkrétny subjekt (doterajšieho konkrétného žalobcu alebo doterajšieho konkrétného žalovaného).

Uvedené podľa § 438 ods. 1 CSP primerane platí aj pre dovolacie konanie.

16. Dovolací súd tu podporne a primerane poukazuje aj na uznesenie ústavného súdu z 2. marca 2023, č. k. III. ÚS 109/2023-12, ktorý za ústavne konformný považoval právny názor najvyššieho súdu vyslovený v uznesení z 26. októbra 2022, sp. zn. 5Obdo/22/2022, podľa ktorého „...k účinnému vstupu do konania podľa § 80 ods. 1 CSP je nevyhnutný návrh žalobcu, k čomu po zániku jeho procesnej subjektivity nijako nemôže dôjsť.“

Za podstatnú ústavný súd považoval okolnosť, že „...bol návrh podľa § 80 ods. 1 CSP podaný až potom, ako spôsobilosť žalobcu na práva a povinnosti jeho výmazom z obchodného registra bez právneho nástupcu zanikla. Preto právny záver najvyššieho súdu o tom, že konanie by tak či tak muselo byť zastavené, nemožno považovať za zjavný právny omyl, ktorý by bol porušením ...ústavných práv...“

17. Najvyšší súd z vyššie uvedených dôvodov návrhu dovolateľa nevyhovel a zamietol ho.

K zastaveniu dovolacieho konania

18. Zo spisu a z údajov obchodného registra nepochybne vyplynulo, že žalobca ako právnická osoba zanikol dňom jeho výmazu z obchodného registra ex offio dňom

17. decembra 2021, t. j. po začatí dovolacieho konania, a to bez právneho nástupcu (§ 61n ods. 6 Exekučného poriadku). V takom prípade z ustanovenia § 64 CSP, primerane aplikovaného na dovolacie konanie podľa § 438 ods. 1 CSP, vyplýva, že ak strana zanikne počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd rozhodne, že v konaní pokračuje s jej právnym nástupcom. Ak právneho nástupcu niet, súd konanie zastaví.

Preto dovolací súd po zistení zániku žalujúcej strany bez právneho nástupcu dovolacie konanie zastavil.

K návrhu na odklad právoplatnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu

19. Vzhľadom na zastavenie dovolacieho konania dovolací súd osobitne nerozhodol o návrhu dovolateľa na odklad právoplatnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Navyiac len poznamenáva, že v súlade s už ustálenou vlastnou predchádzajúcou rozhodovacou praxou, o nevyhovení návrhu podanému podľa § 444 ods. 1 a 2 CSP vo výrokovej časti nerozhoduje.

20. Podľa § 451 ods. 3 CSP, v odôvodnení uznesenia, ktorým bolo dovolanie odmietnuté alebo ktorým bolo konanie o dovolaní zastavené, dovolací súd stručne uvedie iba dôvod svojho rozhodnutia. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania nemusí v takom prípade odôvodňovať.

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.